

JUSTI LIPSI V.

Oratio
IN
CALUMNIAM:

Et ad eam

Commentariolus

THEOPHILI CANGISERI

Germani

In non nulis, sed citra immodestiam,
ab auctoris sensu dissentientis.

LONDINI

In Anglo-Britannia typis suis edebat FELIX KYNGSTON
Anno æræ Christianorum. M. DC. XIIX.

LECTORIS.

*N*te aliquot annos, Candide ac benigne Lector, cum primum incidi in hanc de calumnia orationem magne mirandaq; doctrina Viri JUSTI LIPSI, percupidè illam arripui ac legi, eo magis, quod improba & maligna hac vipera mihi quantumvis obscura sortis tenuisque conditionis homini, & in quo miserationi potius quàm invidia sit locus, tamen nescio quo sinistro ac infelici fato meo, infesta semper extitit. Inter legendum hac, quæ conjuncta vel subjuncta vides, adnotaveram. Qua superiore proxima hebdomade mea quadam evolventi mihi schediasmata sese offerebant. Resumsi in manus, nonnullisque, sed paucis in locis, interpolavi. Et hac occasione denuo ipsam orationem legendo percurri. Digna mihi planè visa est, quæ pravissimis his moribus ac temporibus, quibus Erinys ista regnum subinde suum amplificat, seorsim typis ederetur, quò à pluribus cognosci possit. Tu boni consule, amice Lector, duramque ac diram hanc Aten prudenter fuge, fortiter sperne, acriter detestare ac Vale.

ISAACUS CASALBONUS
THEOPHILO CANGISERO

S. P.

Quod heri tuis non responderim, quæso te, vir Eruditissi-
me, ignosce. Eram enim adeo occupatus cum amico
quodam, ut ne legendi quidem tua facultatem statim
habuerim. Laudo tuum in celebrando nomine Maximi Regis stu-
dium: laudo felicitatem Græci carminis. Etsi mihi alias res
agenti & semper occupatissimo, vix eas delicias ὁδῷ παρέργον
licet jam degustare.*** Ad quasita tua nihil habeo quod nunc re-
spondeam. raptim enim hac scribo ab omni librorum meorum
presidio destitutus. Εὐχῶς Φίλτατε Καγγισῆρε, καὶ ἡμῖν σύγ-
γνωθι ἔνθεν καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ἀσχολιῶν διαπασσμένοις.

AD CL. ET DOCTISSIMUM VIRUM
THEOPHILUM CANGISERUM
Halensem Saxonem.

Πουλυμάθες, Σέο, ΚΑΤΓΓΙΣΗΡΕ, μέλη τε πύνοι τε
Παμπλέες, σπουδή τε καλὴ πῶεῖ ἐλλάδα γλώττην,
Παιδείων τε μάλ' ἰσορριῶν γνῶσις διδασχὴ τε,
Ἐυσεβίη τε σὺ, ἣν εὐργίαις πινυπέφρονι θυμῷ,
Ἄξι' ἔρωιτο ἔκ κ' πολλὰ ἄξι' ἐπαίνε.

Εὖν' ἄγε ὁτρερὲς, Φίλε, μεσάων θεράποντας
Οἰπνες ἰδοσύνην φρενοπερπέα, παντοδαπὰς τε
Τέχνας ἀμφιέπασσι, καὶ οἷς καλὰ παῦται μέμηλε,
Ἐισέπ' σῆς πύνοις μέγ' ὀφέλλων οὐκ ἀπιπαύε
Χρήσιμα συγγράψας καὶ ὀνήσιμα πάλαι διδάξας.
Ἐισέπ' ὡς παρὰ ἐσδαπίοις τε καὶ ἀλλοδαπίσι
Κῦδος μουσπύλοισιν ἰδὲ κλέτο ἐσλὸν ἔρηαι.

A

MATTHEUS DRESSERUS utriusq; linguæ ac
historiarum Professor in Academia Lipsiense.

E Responso

A N D R E A E D U N E I

Græcarum Literarum Cantabrigiensi
in Academia Professoris Regij.

Εγω γάρ, ὅν σὺ φησὶ εἶδέναι τούτῳ ἐν οὐ χεῖρον ἄλλων πε-
ποιούτων ἐπαιεῖν, ψῆφόν σε τίθεμαι τῷ ἐγγράφειναι πε-
παιδωμένοις. Ἀποδέχομαι γοῦν πάντα, ἔμπαινα σε αὐτοῦ ἡς
καὶ φιλοπρίας.

CL. FIR

THEOPHILUS CANGISERIUS

ἀναρχαμμοπαθεῖς.

HUI PHILOS GRÆCUS NITES!

CANGISERE, PHILOS, Musis
nutrite Pelasgis,

Detur ve, GRÆCVS HVI Europa regna per
via h.,
pholac. Rhodmannum multi dicunt Germania Ho-
merum:

Hoc quoq, ni fallor, nomine dignus eris.

A BARTOLOMÆUS BILOVIUS
Comes Palatinus & P.
Coronatus.

JUSTI LIPSI
O R A T I O
D E C A L U M N I A.

DE Calumniâ dicturus hodie, & hoc quicquid est vitij in lucem protracturus sum. Tu Deus, qui bonitas, candor, amor totus es, dirige & præluce mihi adversus inimicum tibi vitium; & mentem ac linguam move, ut generi humano innocentiam instillem, & in vitâ, dictis, scriptis probitatem, pacem & caritatem. Calumniam hâc definitio occultam lesionem imminutionemque alterius, in sermone aut scripto mixtam fraude dicta ea est à caluendo, quod prisco verbo frustra habere & decipere significabat. Omnis enim Calumnia mentitur & fallit, ut mox dicam, & mendacium aut fucum auctorem habet. Græci *Ἀπολλῶ* dixere, item appositè, quod quasi trajiciat ac penetret & noxio linguæ suæ telo defigat. Finis scilicet illi primus, fallere; quod Latini considerârunt: ultimus, lædere; quod Græci. O vitiorum vitium! & tamen quid hodie crebrius est? quid cum majori pernicie conjunctum rei privatæ & communis? Adde etiam quod neglectum magis à novis scriptoribus & antiquis? Quare cum nemo studiosius paullo, quod sciam, de illo aut in illud dixerit, ita spero, quod tractatio ejus non solum fructuosa futura vobis sit, sed nec mihi ingloria: qui primus ingredior aperire id & diffundere stilo. De istâ igitur tria hæc dicam: Quàm fœda sit: quàm perniciosa? Quomodo cavenda. Hæc singula dum subtilius paullo & uberius persequor, quæso vos Auditores adhibete mihi non aures solum, sed animos: & vela hæc, ut sic dicam, orationis meæ Zephyro benevolentiae vestræ afflate atq; dirigite.

Et fœditatem quidem Calumniæ quo claritùs vobis argumento ostendam, quàm hoc duplici? quod & in fœdissimas ea personas cadat: & quod fœdissima sit ipsa. Personas quidem triplici hæc nota insignes, Viles, Ignavas, Loquaces. Viles: adeò verè à me dictum, ut negem, non dicam bonam, sed mediocriter bonam altamque indolem umquam hac labe fuisse aspersam. Vetus & nostrum ævum excute. non aliter leges, videbis, audies, quàm tristes quasdam malignasque naturas, quas sidere suo Saturnus afflavit, alijs invidentes, sibi diffidentes, pronas ad hoc vitium & factas. Viderisne minutos illos canes & degeneres, qui hospites allatrât, feras non tangunt? tales deteteriores isti hominum, qui

lædere tantum innoxios nati & vexare. Nati, inquam, quia revera ad hoc vitium ita vergunt & inclinant, ut quies ijs non sit, nisi alijs inquietis. Tum Notâ alterâ, Ignavos feci. quid clarius? prima scintilla & fomes Calumniæ ⁶ otium est: nec unquam aut vacabit aut lubebit in alienas res inquirere, quem suæ distinebunt. Apud desides & ignavos mala Diva habitat, & apud eos sedem posuit sui regni. Negat quispiam? Forum & Basilicas nostras paulisper adeat: in quibus uberrima cottidie calumniarum seges feritur, non nisi ab istis, quibus unum hoc opus est, Ambulare & Fabulari. Publica illis & privata vapulant. Principes & ad-
ministris peccant: alius hoc fecit, alius hoc dixit: denique nulla de quocumque fabula est, quæ apud eos stet, ⁷ ut cum poeta dicam, talo recto. Atque hæc si periti ipsi rerum facerent, minus indignater. nunc homines non solum ignavissimi, sed & ignarissimi rebus iis calumniando se miscant, ad quas cogitatione & sensu non pertingunt. Ut in navî nemo vectorem ferat, qui nautas moneat idem idem aut culpet, ipse interea imperitus manum non dicam clavo admovere, sed remo: ita meritò importuna nobis & molesta vascula hæc inania, quæ maximè tinniunt, & liquoris minimum habent Denique Nota tertia, ⁸ Loquaces. & quî potest aliter? Naturâ lingulacis insitum, ut non multa solum loquantur, sed mala. Si quis vestrum adfuit indomitis istis, & quibus, ⁹ ut Pindarus ait, os sine freno: nonne præcipuus illorum sermo, non solum de aliquo, sed in aliquem est? certè. Audita enim & non audita efferunt, quæ vera, quæ vana, & ut in ¹⁰ Judææ lacu Asphaltite nihil mergitur, sed supernatant omnia injecta: sic in istorum pectore nihil conditur, superfluunt imò effluunt cuncta. Et quid aliis parcere eos credas? nec sibi. quoniam huic morbo id quoque proprium, ut, si in alienos dicere nihil habeant, in suos dicant, atque adeò in sese. Ut in longâ fame corpora nostra alimento defecta, ipsa se depascunt: simile evenit in istis.

Atque ecce Personas habetis, quibus gaudet & assidet Calumnia: ¹¹ quod ordo nunc jubet, producam ipsam, & quidem in vero suo vultu. Omne ego vitium detestandum & foedum fateor: verum hoc eximiè, quod non solum in foedis, sed natum & conflatum è foedis. Poetæ Chimæram suam è triplici corpore fingunt, sed fingunt. hîc ipsa res est, & ad hoc monstrum Calumniæ constituendum coetus & mixtio concurrunt trium vitiorum. Nam architecti ejus præcipui & quasi parentes sunt, Mendacium & Invidia: Curiositas autem nutrix. Cogitate ipsi, quàm bella hæc proles sit, à bellâ hac vitiorum trigâ. Mendacium, inquam, ei pater. quidni? quod animat scilicet & inspirat omnem Calumniam; quæ jaceat, nec vitam aut sanguinem habeat sine illo. Quis calumniator

simplici

Simpliciter vero contentus unquam fuit? quis ficum dicere ficum? nec potest quidem. quia aliter vim nocendi non habeat, nec finem suum assequatur, nisi abeat extra veri fines. Itaque auget malitiosè omnia & attollit. atque ut convallium ille sonus, quem Echo dicimus, ¹² pro una voce accepta duas tresue reddit: sic iste geminat visa & audita. Verbulo de quopiam questus sum: graviter accusasse me dicet. *Leve aliquid notavi: carpisse omnia. Ambiguum sermonem habui? quod deterius est, eligit. & ad summam, ¹³ quod medici de cucurbitis dicunt, quas corpori affigunt, non nisi pravam eas vitiosumque sanguinem educere: veriùs de isto ego, qui adtrahit ad se non nisi mala. Atque utinam detrahat tantum! sed sæpè à se addit & inspergit: & ut dicta ut facta refert, quæ nec in somnio nobis cogitata. Sicut araneæ casses & filamenta mirâ arte è suo corpore gignunt: sic & iste fraudum argutos laqueos suo pte ingenio necit. Jure igitur Mendacium ei pater: sed mater etiam ¹⁴ Invidia: quæ in illo maligno ingenij utero concipit, gestat, parit denique hanc infantem. E moribus & factis calumniantium quis id non approbet? Rarò enim in viles & sui similes telum hoc armant aut exerunt: sed ¹⁵ in eos, quos virtute, doctrinâ, aut quâ aliâ laude alios videt anteire. Athletæ in cursu non eos respiciunt, quos reliquerunt, sed intendunt saltem in priores: sic Calumnia dirigitur in meliores. In ludis olim & arenâ observatum fuit, ¹⁶ tauros purpurâ & rubore maximè concitari, qui tamen pulcherrimi sunt colorum: simile in istis licet dicas, quorum virus provocat ipsa virtus. At postremò ¹⁷ Curiositatem etiam, Nutricem Calumniæ addidi. vetissimè: quia scilicet fovet & nutrit hanc puellam quæsito undique rumorum & sermonum cibo. Tolle eam à Calumnia: quid poterit? imbecilla, jejuna, vacua sedebit: & quæ nocere velit potiùs, quàm possit. Nam hæc est, quæ materiem suppeditat, quæ domi nunquam, foris semper, imò in foris habitat; omnium animos penetrat; vigil assidue & sine somno. Hæc rumores passim colligit: & Heus tu da dextram. ecquid novi? in Aulâ quid fit? Qui status in Anglia? quis in Galliâ? Titius quid agit, quid Sejus? Talia ac plura scrutatur atque excipit: nunquam tamen plena & satura. sed ut membrum scabiosum fricari semper vult: sic ista sermonibus, & præsertim asperis malisque, assidue scabi. Nec verò aures solùm hujus prurientes & avidæ, sed acres quoque & acuti oculi. quos cum semel aperuit, quid ea non videt? etiam quod non videt. Quid non scrutatur? aperta & operta. Tiberium Imp. eâ oculorum indole fuisse ferunt, ¹⁸ ut noctu pariter atque interdiu cerneret: de hac appositè dixerim, quæ etiam ea quæ in tenebris & solitudine geruntur, explorat. Domum tuam claudis? penetrabit, Linguam

contines? pectus inspiciet. Homines fugis? ipsa te inveniet. & ut muscas atq; ejusmodi minuta animalia nullâ curâ submoveas: non itē ullâ cautione istâ. Hæc curionū illa gens, quam¹ poëta Comicus scitè depinxit:

Qui res alienas curant opere maximo:

Qui omnia se simulant scire, nec quidquam sciunt:

Id quod reginæ rex in aurem dixerit

Sciunt, quod Iuno fabulata est cum Iove,

Quæ neque futura neque facta, tamen sciunt.

Atque ex his palàm videtis, quanta fœditas sit Calumniæ, quæ in turpibus, quæ è turpibus: quam Mendacium genuit, Invidia peperit, Curiositas educavit.

Agite, sequimini me ad Perniciem: quam alterum velut spacium esse volui mei cursus. Quod tamen priusquam ingredior, reficite paulisper animos & mecum respirate.

Perniciem ego in Calumniâ Validam & Variam invenio: quantam nec in ullo (verè hoc, non oratoriè dicam) vitiorum. Validam ideò: quia acutè in primis & Occultè lædit: Variam, quia in plerâque omni re, & plerosque omnes. Singula hæc breviter videamus. Acutè dico lædere, & mecum²⁰ facer ille Vates, qui exclamat: *Dentes eorum tela & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus*. Nec longè à mente aut verbis divini viri²¹ hic Spartanus: qui interrogatus de gladio, *Satisne acutus esset? Acutior*, inquit, *Calumniæ*. videlicet hoc significans, nullam è chalibe aut ferro acie esse, quæ conferri possit cum acie hac linguæ. Quid enim ea non tangat, aut tactum non penetret? ut fulminis subtilis illa vis omnia pervadit: sic hæc quamvis seposita & clausa perurit, Idque eò efficacius, quoniam Occultè, ut addidi, & ex insidijs id facit. Quî vites telum, quod nec vides? Tempestatem nobis nubes denuntiant, incendium fumus, hostem explorator: at subita & improvisa perniciēs est à calumniante. Minari eum credis? blanditur. Hostem præferre? amicum. & ea ipsâ linguâ, quâ te fauciat, verborum prius, ²² imò & laudum illecebris demulcet. Ut scorpium si manu teneas, ludere paulisper videtur, mox ferit te obliquâ caudâ: tale imò amplius in isto est, à quo cùm lædi nihil timeas, jam læsit. O fraudem detestabilem! & ex oraculo²³ ab Historico meo scriptum, *Pessimum inimicorum genus laudantes*. Venena mihi nuda & aperta porrige, vitabo: si cibo aut vino callide mixta, quî possum? non aliter de calumnia censeo: quam bono jure dixerim, Mel venenatum. *Hostem adversum*, ait egregiè²⁴ Salustius, *deprimere homini strenuo haud difficile est: occulta pericula neq; facere, neq; vitare bonis in promptu est*. Itaq; Validam ab ea perniciem esse (primò à me positum) satis vobis liquet. nūc, quam

ORATIO DE CALUMNIA.

quàm Varia eadem, audite. Lædit enim & tangit in plerâque omni re, ut dixi, & plerosque omnes. quod sanè eximium in calumniâ adnotes, & præter sortem aliorum vitiorum. Quæ noxâ nocere non negaverim: sed quid nisi unam? sed quid nisi uni alterive? Nempe libidinosum me fac: duos impuritate contamino. Pone avarum: tres, quatuor pecuniolâ defraudo. Ebriosum cense; unus aut alter obvius verbera manuum mearum excipiet & linguæ. At in Calumniâ res habet aliter, quæ in omnem ætatem, sexum, ordinem debacchatur; calamitas publica, & Phaëton quidam, ut sic dicam, orbis terræ. Quis tam felix aut sapiens, qui jactet ab ea esse liber? nemo. Paratum enim strictumque lividum illum dentem in omnes habet: sed tamen in eos maximè, qui magni. Quicumque, quacumque in re, excellit: hunc it depressum. & ut ij qui ruere ædificia volunt, columnas primò subtrahunt; sic hæc, cui perdere genus humanū libido sit, eos perdere, quibus innixus publicus hic status. Prudentes, probos, doctos hostes omnes habet: & eos modò criminationum machinis violentè concutit, modò suspicionū cuniculis callidè subvertit. Varios igitur lædit: sed & variâ in re lædit. nec quidquâ homini carū acceptumq; est, quod nō eripi, certè imminui videas per caluniæ technas. Te opes delectant? si potest, exuet. Aliū honores? privabit. Amici quempiam? hîc verò vim suam artēsque exeret: & Lælium à Scipione, Pyladē ab Oreste divellet. Jam quid rerū humanarum carius famâ? quæ jure est bonis ante bona omnia & ipsam vitā. Nam hæc utraque caduca & fluxa sunt: & opes quidem ante nos sæpè, vita nobiscum semper abit: nomen autem & Fama æternant; eaque sola, cū non erimus, hîc erunt, Atqui hanc, unicum sapientū thesaurū, purissimam vitæ gemmam appetit calumniator assidue; & subtrahere aut maculare conatur omni fraude. Virtutē enim ipsam quia lædere non potest (summū in nobis propriūque bonum) hanc lædit, splendorem, lucem, & quasi imaginem virtutis. Et quid de hominibus queror, aut rebus humanis? Proh summe Deus! nec tibi quidem parcat, & tuo cœlo. In rebus enim divinis & religione invenit jam quod exagitet; per quod nos, imò te lædat. Tua enim illa vox decretumq; est, tua sanctio, ABDITA MENTIUM CÆLESTI MENTI RESERVANDA; nec pectoris hujus fibras pulsandas cuiquam aut referandas, nisi qui eas fecit. At calumnia aliter, & passim jam (O labem nostri ævi!) oculos, linguamq; illuc conjicit, & adyta interioris hujus templi scrutatur & calcat. Ille in religione parū purus est, ille parū fortis, tertius parū apertus. Et quid jam superest, nisi ut palàm & per præconem animi nostri sensa citentur ad Calumniatorium hoc tribunal? Homerus ille, me quidem judice, non vatum solū sed hominum

minum (de profanis loquor) semper princeps, Aten quampiam deam finxit: a qua in populos derivatæ omnes noxæ. quo fabulæ involucro calumniam cum tegere & tangere voluisse tam mihi certum, quàm loqui me nunc & spirare. Nam ita describit:

²⁸ *Perniciosa dea (verba ejus pressè interpretor) quæ omnes offendit:*

Quæ terram non tangit, incedit autem per capita virorum:

Quæ Iovem ipsum læsit.

Per vestram fidem, ullusne pictor artifice suo penicillo, aut orator ubere stilo, clariùs expressiusque signaverit germanâ Calumniæ formam? non opinor. *Quæ omnes, inquit, offendit.* nonne hoc ipsum est, quod doceo, passim & omnes ab eâ lædi? *Terram non tangit.* certè. rarò enim in viles aut humiles incurrit: sed, quod addit, *incedit per capita virorum:* id est, summa petit, & summates. Denique *Iovem ipsum lædit.* quippini? sive quia divinas quoque actiones caluminatur & carpit; sive, quod jam dixi, nec religionem immunem habet improbi sui dentis. Atque hæ noxæ

illæ sunt, quas privatim adhuc ludit: si cum ijs compares, quas publicè patrat & in Principum aulis. Hîc enim ei sedes: hîc admissis & quis lascivit & currit, ut in suo circo. Non mihi fas singillatim persequi: (tempus vetat:) breviter hoc accipite. Quidquid fraudum, oppressionum, scelerum usquam aut unquam in aulis fuit: id manasse ab hoc fonte.

Alexandrum illum Magnum in tot amicorum neces quid nisi Calumnia impulit, ²⁹ Socrarem vitâ, ³⁰ Rutilium civitate quid nisi Calumnia expulit? Tiberios, Caligulas, Neronas, & tot portenta tyrannorum quid nisi Calumnia peperit? & ne vetera tantùm cogitemus: hoc, hoc miserrimo tempore fugas, clades, cædes, & maria calamitatum, quas patimur natæ primò non nisi ab rivulis istis in aula calumniarum. Doletis herere in Reip. visceribus discordiarum hæc tela? Calumnia injecit. Ardere tot jam annos facem hanc civilium bellorum? Calumnia accendit. Nec

quidquam malorum videmus, quod non ab hac scaturigine diffusum. Populi in reges, reges in populos, non alia re excitati primò atque irritati sunt, quàm hoc linguariorum flabello. ut maria sua sponte quieta vento intumescunt: sic Principes naturâ sæpè boni aut mites, per incendiarios istos inardescunt. Perniciem igitur validam & variam in Calumnia nunc habetis, quam Christiani nostri veteres præclare intellexisse mihi videntur, cum patrem omnis vitij, imò ipsum vitium, monstrum, inquam, illud ab inferno, Græcâ voce Diabolum, id est, calumniatorem propriè dixerunt: arbitrati scilicet, nocentissimum hostem non alio nocentiori nomine potuisse designari. Nec minùs indomitam ejus vim legislatores prisci considerârunt, qui cum vitia cetera legibus aut pœ-

nīs cōēcerent: huic uni, quod miremur, apertos carceres & velut liberū campum reliquerunt ad nocendum. Itē enim per omnes hominum gentes: fallor; aut ¹ nullam mihi dabitis, ubi vitium hoc legum frēno aut ² sanctione comprimatur. Apud Athenienses quidem multa pecuniaria calumniatoribus fuit, fateor: apud Romanos frons iis iniusta K litteræ notā: sed nemo erret; non iſtis meis ſufurronibus, duntaxat illis, qui in iudicio & publica accusatione calumniabantur. Quid ergo? aut tam cæci illi, ut perniciem hanc non viderint: aut tam fatui, ut viſam approbarent? Nihil horum. ſed ſcienter & iudicio vitium extra pœnam habuerunt, quod eſſet extra medicinam. Mediocribus omnibus repagula ſua ſunt: communi alicui diluvio qui aggeres reſiſtunt? Orbem terræ Calumnia inundavit, hæret & habitat in peſſimæ huius naturæ medullis; nec jam inter culpas cenſetur, ſed mores. Quid facerent? opinor, quod prudentes & pudentes medici, qui nec cancro manum temerè admovent nec tabi. Itaque mali magnitudo & diffuſio aſſeruerunt hanc in libertatem: nec comprobata ea cūm deſperata eſt.

Sed ne longiori oratione me fatigem, vos detineam: flectere hanc navim ad portum incipio, & venio ad tertiam ultimamque partem, quæ eſt de Calumniæ cautione. Quam ſi quis ita accipit, ut immunem tutumque ab omni calumnia futurum ſe ſperet: ne ille errat, & exigit à me, quod non eſt virium humanarum. Prodeat non dicam Thales ille alumnus Sapientiæ, ſed Sapientia ipſa: numquam eum dabunt. Quid ergo eſt? ³ Duos tantum velut clypeos ſuggerere poſſum, qui vim aciemque ejus incurrentis frangant & retundant, è quibus priorem, innocentiam; alterum, Patientiam appello. Innocentiā, inquam, ante omnia te muni, quiſquis effugere viſ malæ & hiantis huius divæ morſum. Nam certè qui vitā integri, linguā cauti, actione modeſti: quid ab eā timeant? Ut locis lævibus & politis ægrè ſordium aliquid adhæreſcit: ſic maledictum ſedem vix invenit in vita puriore. Itaque ſæpè tegmen hoc profuit: mentiar tamen, ſi dicam, ſemper. ⁴ Ciceronem ſcio ſcribere: *Vt ignis in aquam conjeſtus continuo reſtinguitur: ſic falſum crimen in caſtam vitam.* Utinam tam verè, quàm diſertè! Quam multos enim vel puriſſimæ & pænè ſupra hominem vitæ Calumnia læſit, & lædet? & efficaciter læſit: adeò ut ſanguinem omnem ab iis ſuccūmque duxerit bonæ Famæ. Nec miremur. Calumnia enim, ut docui, mendacio ferè graſſatur; & id tutò: quia apud iudicem unum; & qui non quærit plerumque, ſed credit. Itaque rem hanc præ magno Oratore vidit meliùs ⁵ magni Regis ⁶ adulator & copria, qui idemtidem monere ſolitus, *Quidvis in quosvis eſſe conſingendum. Ut enim, ajebat, vulnus maximè ſanet qui ſauciatus eſt, manebit tamen cicatrix.*

J A S I I L T P S I

Pestilens, sed, ita me Deus amet, ingeniosum dictum: & cui origo, atque item fides, ab ipsâ nostrâ naturâ. Infitum enim plerisque hominum, non solum patulas sed etiam credulas aures delationibus habere: & id magis, si ad læsos eæ pertinent, aut lædendos. Et cum semel aspersus sis, vix est ut plenè eluas hanc labem. Suspicio, inquam, manet, ubi non crimen. Ergo altero etiam clypeo meritò te munivi: quem Patientiam dixi. Ejus vim & usum hunc esse volo, ut calumnias, quas vitare non potes, fortiter & erecta cervice feras. ³⁶ Varronis argutum olim dictum fuit de malâ conjugē: *Ferendam eam, aut tollendam esse*: tu usurpa in pessima hac viperarum, & tolera, quod non tollis. Feras autem? Imò & spernas. Ut bonus & animosus miles levia & circum galeas crepitantia tela contemnit: sic vir robustus & sapiens dicteria. Quid enim tibi tollunt? Famam? bona ea semper erit apud bonos. Virtutem aut sapientiam? non subjacent ea arbitrio humano. Deniq; cum omnia carptores isti fecerint, dixerint: vero altòque animo clamabis, ³⁷ *Omnia mea mecum porto*. Quod si infamiæ tamen specie moveris: benè, si vera: sin autem falsa, quid ad te? Ne applica tibi, non eam habes. ³⁸ Diogenes ille Cynicus altæ sapientiæ vir, & qui non vicit solum hominem, sed excessit, dicere solitus, cum turbæ subsannarent: *Illi me rident? ego non rideo*. Tu idem fac, & dicta illa omnia sive scōmata sic audi, quasi jacta in alienum. Nemo ab istis conteritur aut contemnitur, nisi qui ante se contemnit. ³⁹ M. Cato, Romanus ille Socrates, in os percussus à quodam, cum idem satisfaceret deinde & deprecaretur: *Non hercules, inquit, animadverteram*. O eximium & supra viros virum! qui altius meliusque putavit non agnovisse injuriam, quàm ignovisse. Et verò, si judicio examinamus, quantula ista sunt, quæ nos turbant? rerum plerumque nihil, sed verborum aliquot nugæ: quorum major etiam pars constat vitio interpretantis. Noli ea intelligere, perit convitiatori contumeliæ suæ fructus. Hæc vera, Auditores, in Calumniam arma sunt: non illa, quæ vulgus usurpat, reponere & vindicare. Ut in viâ, si canis aut equus luto me adspingat, non excandescō statim & vicissim in illum regero; sed potius me purgo: ita hîc faciendum, & omnes isti pro caniculis aut equuleis habendi, qui non judicio sed impetu & protervia lædunt.

Sed jam desino, & complico, ut si dicam, Orationis meæ vela. Tria hæc andistis, ⁴⁰ Fœditatem hujus vitij, Perniciem, Cautionem. Oro, obtestorque vos, Auditores, per Deum immortalem, spernite à vobis longissimè hanc pestem, nec à linguis solum, sed ab auribus etiam vestris. Peccat enim hîc non modò qui dicit calumniam, sed qui excipit: & ut ferrum ignitum tangere sine noxâ non est, non item assistere amburentibus

tibus hisce linguis. Blandiuntur & insinuant, scio: verbis comitatem, vultu amorem præferunt. vos mihi credite: aspides illæ sunt, & venenum suum inspirant sapiente quodam & fallente morfu. Quod ad ipsos attinet, nihil eos moneo. voveo & imprecor cum Davide potius: *Muta fiant labia dolosa, quæ loquuntur adversus JUSTUM.*

THEOPHILI CANGISERI
in

I. **S**cripto) Qualiter olim Ciceronem calumniati fuere Gallus Asinius & Largus Licinius, Cujus liber etiam fertur (Gellij verba) infando titulo Ciceromastix, Att. noct. lib. 17. cap. 1. Sed Agellius eum in parte vincat d. l. Adversus Asinij autem libros, Ciceronis defensionem scripsit satis eruditam (ait Tranquillus) Claudius Imperator in Claudio cap. 40. Zoilus quoque libros aliquot edidit in Homerum. Sed quid vetera consēctor? Vide mihi præsētia tempora & fœculenti seculi scripta quæ passim ubique prodeunt, plenas τῶν Ἀπολογῶν ἀμάξας circumvehentia.

In sermone aut scripto) Imò & gestu, præcipuè nutu aut motu oculorum. Vnde sæpè sinistra suspicio lædens innocentiam. Cum sycophantis versare, qui nescis aut non expertus es, & attende. Doceberis. Et regius vates ac Psalmographus precatur contra Ὁ Δαγεύοντας ὁ Φαλμοῖς nuentes oculis ps. 33. v. 23. An non etiam factò? En tibi exemplum è Diodoro. Dioxippus Atheniensis à Macedone quodam nomine Corago Alex M. amico ad μονομαχίαν sive certamen singulare provocatus, eum vicerat in terramque prostraverat. Hinc invidia ipsi apud cunctos aulicos, qui ὁμόφρον dolebant superatum. per invidiam calumnia, & per hanc interitus. Subornatur enim unus è regijs mensæ ministris, qui aureum poculum lecti, in quo ille accubabat, pulvinari clam subijcit. Desideratur poculum: inquiritur: in Dioxippi lecto invenitur. Furti protinus insimulatur ac per aulam traducitur. At ille calumniæ hujus ignominiaque impatiens suum in diversorium se recipit, literas ad Alexandrum de injuria sibi facta scribit, per familiares mittit, mox suis sibi manibus mortem ipse consciscit, lib. 17. bibliothecæ. Ad hoc calumniæ genus pertinet, quod de Moscovitis Alexander Gaguinus refert in Moscovia, quòd scilicet clam sæpenumero res suas aliorum, quos divexare animus est, in ædes inferant, posteaque ceu furto subtractas multis cum jurgijs & convitijs & ignominiosa cum approbatione reposcant.

præcipue hujus mali fontes. Exemplum invidiæ modò fuit in Dioxippo. Et infra ipse autor generosæ hujus sobolis matrem vocat invidiam.

3. Frustrà habere ac decipere) Priscianus lib. 10. Beda sacerdos in de orthographia. Caluo, id est decipio (ejus verba sunt) per uscribendum est: Calui secundum regulam debet facere. Et exinde Calumnia derivatur. Et Gajus Ictus l. 233. in pr. D. de V. S. deponenti forma extulit: Si calvitur & moretur & frustretur.

4 Cùm nemo studiosiùs paulò de illo aut in illud dixerit) Certè Lucianus dixit satis, si quid ego judicare possum, studiosè. Fidem adstruam. Exstat peculiaris ejus liber *ᾧ τοῦ μὴ ῥαδίως πσεύειν τῇ Διχαλλῇ*, Non temerè aut facilè adhibendam esse fidem Calumniæ. Quo in libro primùm Apellæa picturâ spectandam ab oculos ponit Calumniam suo cum habitu, vultu, gestu, cum flammivoma face, anteambulone, socijs, prædâ, comitibus, pedissequis. Quam bellam Bellonam vir quidam *δολιχούα* (Oppiani verbo) probè auritus exporrectâ manu excipit. His calumniæ definitionem Lucianus subjungit. Tum οἱ *Διχαλλοὶ* cujusmodi sint, ubi potissimùm versentur, quibus rebus studijsve intenti sint, & quibus denique instrumentis ad circumveniendum & opprimendum insontes utantur, exponit. Hinc, ipse quòque οἱ *Διχαλλοὶ* qui traducitur quis & qualis conditionis sit, & quid in eo maximè observetur, adhibitis tum exemplis tum similibus, ostendit. Ad hæc, is, *ᾧ τοῦ μὴ ῥαδίως πσεύειν τῇ Διχαλλῇ γίγνεται*, qui aures calumniatori præbet, qualis esse ferè soleat, docet. Vbi & quæstionem interserit, num hîc deferentis dignitas aut famæ celebritas spectanda sit, an verò nulli prorsus uni ac soli credendum. Ad extremum, delatores non facilè aut temerè admittendos atque audiendos esse, aut, si audiantur, dicta eorū accuratè ac diligenter excuti & expendi oportere, monet. An non ista omnia satis (iterum Lipsij verbo utor) studiosè dicta, scripta, exposita? Tu proinde Lipsianam hanc bono cum Homero, juxta paroemiam, dormitationem, ut sic dicam, agnosce, Lector, & ignosce.

5. Viles: adeò verè à me dictum, ut negem, &c.) Imò etiam non viles, quantum vis auctori secus visum. An enim vilis erat Alexander M, à quo Callisthenes ac multi principes Macedonum sub specie insidiarum (Iustini verba sunt lib. 12) fuerunt interfecti, quòd regem adorare persicâ consuetudine recusassent. Et sub specie insidiarum quid aliud est, quàm, per Calumniam? Num vilis erat ille suo seculo principum maximus & orbis arbiter Octavius Augustus? De quo audi Suetonium, illum inter *τοῦ ἀξιολογιστοῦ* scriptorem minimè minimum, & cui nemo fidem jure deroget. Sed ut cognovit (ait ille in Octavio Cap. 12) Antonium post fugam à M. Lepido receptum, cæterosque duces & exercitus consentire pro partibus, causam optimatium sine cunctatione deservit, ad præ-

Et an Vilis Iulius Cæsar erat, ille magni Pompeij magnus terror, potens victor? Qui, Plutarcho teste in ejus vitâ, Tullianas Catonis Uticensis laudes ferre impotens Anticationem scripsit, Quo in libro plerâq; Catonis facta calumniosè interpretatus & infectatus est. Alia exempla, (& ingens est numerus) brevitatis studium facit ut omittam. Historias ipse adi. agnosces, me ἀληθεύειν. Quòd si recentia & præsentia etiam vis, en speculum tibi hoc seculum.

6. Otium) Quod οὐδὲν ἐσθλὸν τίεται, ut ait Euripides Iphigen.

7. Ut cum Poëta dicam) Horatio lib 2. Epist. 1. Adagium Adr. Turnebus explicat Adversariorum lib. 18. cap. 12.

8. Loquaces) Horum effigiem contemplare, si libet, apud Plutarchum lib. πρὸς ἀδολεχίας de Garrulitate.

9. Ut Pindarus ait) Error memoriae. Non enim pindaricum, sed Euripideum est in Bacchis, unde Stobæus transtulit in sermonem XXXVI. Ἀχαλίνων σωμαίων ἀνόμενον τ' ἀφροσύνας τὸ τέλος δυσυχία. Et Plutarchus eandem transcripsit sententiam cum mentione auctoris, his verbis: Ἀχαλίνων γὰρ οὐ ταμείων οὐδ' οἰκημάτων, ἀλλὰ σωμαίων τὸ τέλος δυσυχίαν Εὐεπίδης Φησίν. lib. modò dicto de Garrulitate. Nec ullibi apud Pindarum exstat vox Ἀχάλινος.

10. In Judææ lacu asphaltite) Qui propter magnitudinem & aquæ immobilitatem mortuum mare dicitur, in quo omnia vitâ carentia in profundum merguntur, ait Iustinus lib. 36. Quæ cum nostro hîc Nihil mergitur quomodo conciliabimus? Plinius loquens de hoc lacu, nullum (inquit) corpus animalium recipit: tauri camelique fluitant. Inde fama, nihil in eo mergi. lib. 5. cap. 16.

11. Poëtæ Chimæram suam è triplici corpore fingunt) Et capite triplici, leonis, capræ, draconis. Hesiod. Theogoniâ:

Τῆς δὲ λῶ τρεῖς κεφαλαί. μία μὲν χαροπόιο λέοντος.

ἡ γὰρ χιμæρης· ἡ δὲ ὄφιος κερατοῖο δράκοντος,

πρόσθε λέων, ὅππῃθεν γὰρ δράκων, μέσση γὰρ χιμæρα.

Quorum postremus versus est apud Homerum quoque iisdem planè verbis ἐλ 7.

12. Pro una voce duas trêsvē reddit) Imò quaternas & quinas. Quod Plutarchus adfirmat de sono, qui ex Ægyptijs pyramidibus emittitur. lib. 4. de placitis Philos. cap. 20. Vbi & contra Pythagoram, Platonem, Aristotelem differit, qui echo negarant esse corpoream.

13. Quod medici de cucurbitis dicunt) Plutarchus idem habet, sed cucurbitas

χέρεισιν ἐκ τῆς σαρκὸς ἔλθουσιν· ἔτω τὰ τῶν πολυπραγμόνων ὥτα οὐ
Φαυλοπέτους λόγους ὀπιωᾶται, lib. περὶ πολυπραγμοσύνης de curio-
sitate.

14. Invidia) De hujus natura & proprietatibus, &, qualiter ab odio differat,
brevem sed accuratum Commentariolum reliquit idem Plutarchus in lib. cui
titulus: περὶ φθόνου καὶ μίσους de invidia & odio.

15. In eos, quos virtute, doctrina, &c.) Καθάρπερ γὰρ αἱ καιθαρίδες
(ait Plutarchus modò dicto in Comment.) ἐμφύονται μάλιστα τῷ ἀκμα-
ζοντι σίτῳ καὶ εὐταλέσι ῥόδοις· ἔτως ὁ φθόνος ἀπλεται μάλιστα τῶν χρηστῶν
& αὐξομένων πρὸς δρετλὴν καὶ δόξαν ἡθῶν & προσώπων.

16. Tauros purpurâ & rubore maximè concitari) Taurum color ru-
bicundus excitat: Urso leonésque mappa proripiat, ait Seneca lib. 3. de ira.
Et Plutarchus, οἱ περιόντες (inquit) ἐλέφασιν ἐσθῆτα λαμπρὰν οὐ
λαμβάνουσιν, οὐδὲ φοινικίδας, τοῖς τῶροις, lib. cui titulus γαμικὰ
ἐπιτάγματα praecepta connubialia.

17. Curiositatem) Vitium hoc suis coloribus, peculiari libro, quem suprà ci-
tavi, depinxit Plutarchus, Quem, si placet, adi.

18. Ut noctu pariter atque interdiu cerneret) Testis Tranquillus lib. 3.
cap. 68. Id ipsum & sibi quandoque obtigisse ajunt Caelius Rodiginus lib. 15. cap.
2 & Cardanus de rer. variet. lib. 8. cap. 43.

19. Poëta Comicus) Plautus Trinummo.

20. Sacer ille vates, qui exclamat) Ps. 57. v. 7. Et Ps. 74. v. 4. de ca-
lumniatoribus dicitur, quòd exacuerint ἠχόνησαν linguas suas ceu gladium.

21. Hic Spartanus Θεαρίδῳ Plutarchus vocat in Apophtegmatibus.

22. Imò & laudum illecebris demulcet) Polybius postquam de Appellis
in Aratos calumnia dixit, hæc subdit: κακὸς γὰρ δὴ τις ἔστι· εὐρηται ῥό-
πος Διὰβολῆς, τὸ μὴ ψέγοντας ἀλλ' ἐπαμνοῦντας λυμάνεσθαι οὐ πέλας.
Novum hunc calumniandi modum repertum esse dicit, Cùm non obtrectando, sed
laudando alicui nocetur. Et inventum hoc aulis principum acceptum fert, cùm
porrò inquit. εὐρηται δὲ μάλιστα καὶ πρῶτον διαύση κακὴ βεχρεία καὶ
βασκανία καὶ δόλος ἐκ τῶν περὶ τὰς αὐλας Διατριβόντων, & τῆς τού-
των πρὸς ἀλλήλους ζηλοτυπίας καὶ πλεονεξίας. Extremo lib. 4.

23. Ab Historico meo) Tacito lib. de Julij Agricolaë vita. Mamertinus
tales dicit callido nocendi artificio accusatoriam diritatem laudum titu-
lis peragere, Panegy. in Iulianum.

24. Sallustius) Orat. 11. de Repub. ordinanda ad C. Iul. Cæs.

25. Pha-

25. Phaeton quidam) De Phaetonte solis filio, quomodo Phaetonem
rum intulerit, narratio elegantissima est apud Ovid. in principio lib. 2. Meta-
morph. Sed Lucianus lib. *Ἐὶ ἀπολογίαις*, quaecunque in hanc partem prodi-
ta sunt, omnino falsa & fabulosa esse contendit.

26. Lælium a Scipione, Pyladem ab Oreste) Nobilia & celebrata duo
amicorum paria. De quibus Cicero lib. 2. de offic. & in Lælio.

27. Non vatum solum, sed hominum (de profanis loquor) semper
princeps) Nimis profecto magna est (doctissimi viri pace) ista hyperbole, licet
restringatur ad profanos. Rectius ac verius eum vocat maximum poetarum
Cent. 3. ad Belgas Epist. 7. & alibi. Non nescio equidem encomia & præconia
hujus poetæ apud Platonem, Aristotelem, Plutarchum, Dionem, Dionysium
Halicarnasensem, Eustathium, Majoranum, alios. Sed is ne, quæso, princeps
hominum dici mereatur, cujus in poetâ tot tam absurda, fœda, nefanda, turpia,
obscena? Iovis adulteria multiplicia & stupra? Decrum Dearumque matua
jurgia & pugnae & ab hominibus inflicta vulnera? Iuno à Iove in carcerem de-
trusa, in vincula coniecta, in æthere ac nubibus cum duplici subnexa pedibus in-
cude suspensa? Iupiter ipse per Thetidem & Briareum centimanum a vi Iuno-
nis, Minervæ ac Neptuni comprehendere ac vincire illum volentium liberatus:
Martis à Diomede percussus ac sauciatus boatus decies mille hominum bellico in con-
flictu simul clamantium vociferatione major? Tædet plura referre. & sexcenta
sunt. Quibus in omnibus Græcum illum Episcopum *ἀλλόλογο ἐπισκοπῶν*
tam operosam operam posuisse id verò demiratus sum non semel. Minus indi-
gnarer, si vel unicum aliquod opus ad propriam *ἐργασίαν*, hoc est, Theologiæ res
spectans reliquisset. Panopolitanus poeta fecit, Qui post sua Bacchica Ioannis
Euangelicam historiam eodem, quo Dionysiacorum libros, metri genere interpre-
tatus est. Sed ab Eustathio nihil tale, non ulla, ne minima quidem vestigia.
Nam Eustathius ille, qui de Nicena synodo scripsit ap. Nicephorum lib. 8.
Antiochenum Episcopatum tenuit: & alter hoc nomine, cujus de concilio Cal-
cedonensi librum idem Nicephorus laudat lib. 15. hist. Eccles., Beryti fuit
Episcopus: uterque vetustior. Caterum non me latet, Homeri poematis my-
steria & arcanos multos sensus tribui. Verum isti mythologi adsingunt Poetæ,
mihi crede, quæ ipsi nunquam venere in mentem. Quin imò non desunt, (Quod
mireris simul ac rideas) qui illius omnia dilapidantis lapidis philosophorum (mo-
rosophorum verius dixeris) conficiendi rationem Homericis Comprehendi carmi-
nibus adseverant, lapidis, inquam, utopici, qui in rerum universitate (magni viri
magno numero sic sentiunt & consentiunt) non fuit, non est, non erit, Sed de his
satis.

28. Perniciosa Dea) *ἰλ. τ.* Verba Poetæ apponam plenè:

Πρίσβα

Πρεσβὰ Διὸς θυγάτηρ Ἀτὴ, ἡ πάντας ἀάται,
οὐλομένη, τῆς μὲν θ' ἀπαλοὶ πόδες, οὐ γὰρ ἐπ' οὐδὲ
Πίλναται, ἀλλ' ἄρα ἦγε κατ' ἀνδρῶν κρέατα βαίνει
βλάπτουσ' ἀνθρώπους.

Et sequente versu: καὶ γὰρ δὴ νύ ποτε ζῶ' ἀάσατο.

Ἀπαλοὶ πόδες verborum lenocinia sunt & blandimenta, quibus incautos
Abydeni & pattaciones isti circumveniunt.

26. Socratem) Per Anytum, Lyconem ac Melitum obtrectatores, referente
Laërtio ex Antisthene lib. 2. περὶ βίων. &c.

30. Rutilium) Doctum virum & græcis literis eruditum & in Stoicis
propè perfectum, Cicerone teste in Bruto seu de claris oratoribus. Qui ibi-
dem, innocentissimum eum in iudicium vocatum esse, dicit.

31. Nullam mihi dabitís) En dabo ego, vel potius det bibliothecarius Dio-
dorus, qui lib. 12. Biblioth. inter alias leges Charondæ Thuriorum legislatoris
peculiarem in calumniatores recitat verbis sequentibus: οὐδ' ἔτι συκοφαν-
τίας καταγνωστέας προσέταξε πειπαλεῖν ἐσεφαιωμένους μυρίκη, ὅπως
ἐν πάσι τοῖς πολίταις φαίνωνται τὸ πρῶτον τῆς πονηρίας πειποιημένοι.
Generatim loquitur de calumniatoribus, nec inter judicarios & extrajudicia-
rios ullo modo distinguit. Adde lector ipse, si voles, quæ sequuntur. Τὸ πρῶτον
τῆς πονηρίας πειποιεῖσθαι apud Isocratem est ἀπάσις ὑπερβάλλειν τὰς πο-
νηρίας, orat. περὶ ἀντιδόσεως de permutatione. Vbi & ipse loquitur de calu-
mniatoribus, sed judicariis.

32. Duos tantum velut clypeos suggerere possum) An non & tertium?
Regius vates potuit & suo exemplo suggestit. Quem? vota & preces adversus
hanc pestem & hos pestilentes κακῶσους, ut vocat Euripides Iphigen. in Aul.
Testimonium dicant psalmi LXLV. v. 4. LXX. 15. CIX. 4. CXIX. 135. CXV. 3.

33. Ciceronem scio scribere) In orat. pro Roscio Comædo. Ipsa ejus verba
sic habent: Ut ignis in aquam coniectus continuo restinguitur & refrige-
ratur: sic refervens falsum crimen in purissimam & castissimam vitam
collatum statim concidit & exstinguitur.

33. Magni regis) Alexandri Macedonis.

35. Adulator) Nomine Medius apud Cælium Rodig. lib. 15. cap. 25. ex Plu-
tarcho, Cujus verba φιλέλλω. Juventuti adscribere quid vetat? Ἦν δὲ ὁ Μή-
διος τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον χορὸν κολάκων οἷον ἐξαρχὸν καὶ σοφιστὴν
κορυφαῖον. Ἐκέλευεν οὖν θάρρους ἁπλοῦς ταῖς διαβολαῖς, δι-
δάσκων, ὅτι, καὶν θρασυψύχῃ τὸ ἐλκεῖν ὁ δειδυγμένος, ἢ οὐλὴ μὲν τῆς
δια-

Διαβολῆς. lib. πῶς αὖτε διακρίνεται τὸν πλάκα τῷ Φίλῳ. Quid
discerni ab amico possit adulator.

36. Varronis) Gellius paulò aliter ac plenius noct. att. lib. 1. cap. 17.
citatur & explicat.

37. Omnia mea mecum porto) Biantis, qui unus fuit è VII Græcia sa-
pientibus, dictum & responsum ap. Cicer. Paradoxo 1. ὅτι μόνον ἀγαθὸν τὸ
καλόν, Quòd solum bonum, honestum: Et apud Valerium Max. lib. 7.
cap. 2.

38. Diogenes ille Cynicus) Apud Laërtium lib. VII.

39. M. Cato) Viderit lector, an non αἰετοειδὴς potius sit & stupor,
quàm patientia. Non animadverteram, agebat. Fortè si animadvertisset,
vindicaret, & fecisset rectè, ritè, legibus congruè. Atrocem, id est, Vlpiano expo-
nente, contumeliosiore ac maiorem injuriam inter alia reddunt persona & res.
illa, cùm infertur magistratui, parenti, patrono: Hæc, cùm vulnus alicui illa-
tum aut os percussum, ut ait Labeo apud Vlpianum. l. 7. p. 8. D. de injur.
Ecce ista in Catonem talis. Pulsabatur seu verberabatur (non enim cum Ofilio
Veterè ICTO inter verberationem & pulsationē scrupulosè nunc distinguo) pul-
sabatur, inquam, non de fece aut plebe homo, sed senator, sed magistratum ge-
rens, sed Reipub. Romanæ præcipuum lumen & ornamentum: & cadebatur non
ingnobilior aliqua corporis pars, sed os & facies. Hanc verò talem, hanc tantam
contumeliam tolerare aut dissimulare, ferre denique, quod leges non ferunt, sed
puniunt, quomodo gravis aut sapientis viri sit, non video. Sed pergo & ad metam
pròpero.

40. Fœditatem hujus vitii, perniciem, cautionem) Tu adde, lector,
ad tria ista Lipsiana, sacris e paginis duo hæc a ter turpissimo scelere advocamenta:
Dei summè misodiaboli prohibitionem, Exodi 20. v. 16. Levit. 19. v. 16. ali-
bi: & Vltionem atque pœnam in Hamano lib. Ester cap. 7., Danielis obrecta-
toribus Dan. 6., Vetulis duobus falsum dicentibus testimonium adversus innocen-
tem Susannam Dan. 13. Pauca de multis noto, instituta brevitati ut inserviam.
Tu lege, cui lecta nondum sunt, tum hæc tum & ἀλλοτρίων, cùm voles,
(velle omnino debes) lege, ac malorum hanc pandoram, hanc lernam in te non
admittendo, in alijs averfando, fugiendo, addo & coërcendo, quisquis potes,
quantum potes, salutarem tuum aliorumque in usum convertite.

F I N I S.